

90-річчя

члена-кореспондента НАН України Б.М. МАЛИНОВСЬКОГО

24 серпня виповнилося 90 років відомому вченому в галузі обчислювальної техніки членові-кореспондентові НАН України Борису Миколайовичу Малиновському.

Б.М. Малиновський народився в 1921 р. у м. Лух (Росія). Після закінчення в 1950 р. Іванівського енергетичного інституту вступив до аспірантури Інституту електротехніки АН УРСР у Києві. Упродовж 1957–1962 рр. був заступником директора з наукової роботи, начальником відділу спеціалізованих цифрових машин в Обчислювальному центрі АН УРСР. Від 1962 р. очолює відділення кібернетичної техніки і завідує відділом керуючих машин в Інституті кібернетики ім. В.М. Глушкова НАН України, створеному на базі Обчислювального центру. У 1969 р. Б.М. Малиновського обрано членом-кореспондентом АН УРСР. З 1986 р. і до сьогодні він радник дирекції Інституту кібернетики.

Основні праці Бориса Миколайовича присвячені теорії проектування, практичному створенню і застосуванню цифрових обчислювальних і керувальних машин. Темою його кандидатської дисертації, захищеної в 1953 р., було розроблення безлампового тригера на магнітних підсилювачах. Наступного року Б.М. Малиновський дослідив використання безлампових елементів у першій у континентальній Європі електронно-обчислювальній машині МЕОМ, сконструйованій під керівництвом академіка С.О. Лебедева. У 1955 р. під проводом ювіляра для НДІ-5 Міністерства оборони СРСР спроектовано першу в країні спеціалізовану лампову машину для оброблення даних радіолокаційної станції, що

працює в режимі спостереження за повітряною обстановкою. Відповідно до проекту НДІ-5 виготовив макет машини. Це стало базою для створення в цьому закладі напівпровідникового комп'ютера для опрацювання даних від радіолокаційних станцій у системі протиповітряної оборони СРСР.

Протягом 1958–1962 рр. Борис Миколайович був головним конструктором і керівником упровадження в серійне виробництво на Київському заводі обчислювальних і керувальних машин (нині «Електронмаш») першої в Радянському Союзі напівпровідникової керувальної машини широкого призначення «Днепр». У наступні 5 років — ініціатор і начальник створення на базі машини низки цифрових керувальних систем для промисловості, енергетики, унікального фізичного експерименту. За 10 років випущено 500 машин, багато з них використовували в унікальних системах спеціального призначення. Для поширення досвіду Б.М. Малиновський запропонував заснувати журнал «Управляющие системы и машины», який видають донині.

У 1964 р. на основі цих робіт захистив докторську дисертацію «Розроблення і застосування керувальної машини широкого призначення «Днепр». В.М. Глушков, який у 1957 р. обстоював широке призначення керувальних машин, заявив на захисті про визначальну роль Б.М. Малиновського в конструюванні «Днепра». Напрацювання Бориса Миколайовича сприяли становленню української наукової школи в царині цифрової керувальної (кібернетичної) техніки.

У 1967–1973 рр. Б.М. Малиновський був головним конструктором першої в Україні міні-ЕОМ «М-180», призначеної для систем автоматизації масового наукового лабораторного експерименту, керівником заходів з її застосування. Як голова ради з автоматизації наукових досліджень при Президії Академії наук УРСР (1969–1979) активно сприяв студіям у цьому напрямі. До середини 70-х рр. в АН УРСР завдяки активній участі багатьох інститутів створено близько 100 цифрових систем автоматизації лабораторного експерименту, в тому числі з «М-180».

Упродовж 1973–1986 рр. брав участь у створенні перших у СРСР мікрокомп'ютерів широкого призначення («Електроніка С5» разом з Ленінградським КТБ «Світлана-мікроелектроніка», «Нейрон» разом з Київським НВО ім. С.П. Корольова), сигнальних процесорів для наземних і бортових цифрових систем зв'язку нового покоління. У ці роки відповідно до угоди Мінпромзв'язку СРСР з Інститутом кібернетики Б.М. Малиновський розгорнув науково-методичне керівництво масовою комп'ютеризацією союзної промисловості засобів зв'язку на базі мікропроцесорної техніки.

Б.М. Малиновський — учасник і організатор низки конференцій і симпозіумів з проектування і використання засобів обчислювальної техніки, застосування її для автоматизації технологічних процесів і наукових досліджень. У 1998 р. під його керівництвом пройшов Міжнародний симпозіум «Комп'ютери в Європі. Минуле, сучасне та майбутнє», у якому взяли участь провідні європейські вчені, зокрема патріарх обчислювальної техніки Моріс Вілкс (Велика Британія).

З-під пера Бориса Миколайовича вийшло понад 200 праць, у тому числі монографії «Цифровые управляющие машины и автоматизация производства» (1963), «Управляющая машина широкого назначе-

ния Днепр» (1964), «Основы проектирования управляющих машин промышленного назначения» (1969), «Справочник по цифровой вычислительной технике» (1974), «Анализ и синтез мини-ЭВМ» (1976), «Введение в кибернетическую технику. Параллельные структуры и методы» (1989), «Материали про створення першої в континентальній Європі електронної обчислювальної машини» (2002). В останні роки вчений написав перші в Україні і Росії фундаментальні твори з історії обчислювальної техніки: «Академик С. Лебедев» (1992), «Академик В. Глушков» (1993), «История вычислительной техники в лицах» (1995), «Очерки по истории компьютерной науки и техники в Украине» (1998), «Відоме і невідоме в історії інформаційних технологій в Україні» (2001, перевидання 2004), «Нет ничего дороже» (2005), «Хранить вечно» (2007, українською, російською, англійською мовами).

Б.М. Малиновський підготував 10 докторів і понад 40 кандидатів наук, організував Благодійний фонд історії і розвитку комп'ютерної науки і техніки при Київському будинку вчених НАН України.

Учений удостоєний премій Президії НАН України ім. С.О. Лебедева й В.М. Глушкова, а також премії ім. В.І. Вернадського. Він — двічі лауреат Державної премії України, заслужений діяч науки і техніки України. Нагороджений орденами Жовтневої Революції, Трудового Червоного Прапора, Вітчизняної війни I і II ступеня, Червоної Зірки, Богдана Хмельницького, медалями «За бойові заслуги», «За оборону Москви», «За перемогу над Німеччиною», відзначений Почесною грамотою Верховної Ради УРСР і Почесною грамотою Верховної Ради України.

Наукова громадськість, колеги, учні щиро вітають Бориса Миколайовича з ювілеєм, зичать довгих років життя, невичерпної енергійності, бадьорості.